

รายงานผลการศึกษาวิจัย

เรื่อง การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ
ภายใต้โครงการศูนย์นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน
การพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับครูต้นแบบ

โดย

ศิริราณี	ศรียาภาค
ธรรณิศ	สายวัฒน์
วิไลวรรณ	วัฒนานนท์
อรวรรณ	โคตรโยธา
ทรงสุดา	กัณชัย

สนับสนุนโดย

สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบภายใต้โครงการศูนย์นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับครูต้นแบบ เป็นศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการถอดบทเรียนรู้ประสบการณ์จากนักปฏิบัติการทั้ง ด้านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และ การแก้ไขปัญหาสุขภาพภาคประชาชน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) แนวคิดการคิดอย่างเป็นระบบสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกวิชา การคิดอย่างเป็นระบบช่วยให้คิดแก้ปัญหาที่สาเหตุอย่างเป็นเหตุเป็นผลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมและเป็นระบบเนื่องจากปัญหาหนึ่งๆมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีการใช้สถานการณ์ กรณีศึกษา สภาพจริง ชุมชน เป็นตัวกระตุ้นให้ได้รับการคิดภายใต้บริบทแต่ละวิชานั้นๆ

2) ผลการบูรณาการวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาชีพ ชุมชน จะสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญาทางวิชาชีพที่ตอบสนองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย การบูรณาการตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาชีพ ชุมชนช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญาในการคิดโดยค่อยๆเริ่มพัฒนาดังแต่ตัวตนของผู้เรียน ไปสู่การพัฒนาเชิงวิชาชีพ ออกไปสู่ชุมชนโดยผู้เรียนค่อยๆเรียนรู้เพิ่มทักษะการคิดมากขึ้น การพัฒนาทักษะทางปัญญาเกิดการตกผลึก

3) บทบาทผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญของการนำแนวคิดการคิดอย่างเป็นระบบไปใช้ ครูผู้สอนเป็นต้นแบบสำคัญซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เครื่องมือกลายณมิตร การรับฟังผู้เรียนโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเขียนสิ่งเรียนรู้ สะท้อนคิด และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการประเมิน การให้การพยาบาลด้วยตัวเอง

4) แนวคิดการคิดอย่างเป็นระบบสามารถนำไปสู่การดูแลสุขภาพของชุมชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ อสม. สู่อบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนผ่านมุมมองการทำงานแบบเดิมๆ ที่อยู่ภายใต้การบงการของเจ้าหน้าที่ สู่อการยอมรับในศักยภาพของผู้ปฏิบัติการในชุมชน และนำสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน

ซึ่งปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวคิดอย่างเป็นระบบมาประยุกต์ใช้คือ

1) ความพร้อมของพื้นที่ดำเนินโครงการ ทั้งในสถานศึกษา และ ในชุมชนความพร้อมของพื้นที่เป้าหมายเป็นหัวใจสำคัญ โดยเฉพาะ ทั้งในเชิงโครงสร้าง และ บุคลากรภายในองค์กรหรือ ชุมชน

2) ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของแกนนำหรือต้นแบบเป็นกำลังสำคัญในการเชื่อมโยงแนวคิดการคิดอย่างเป็นระบบในองค์กรและนำสู่การสามารถถ่ายทอดและการปฏิบัติ

3) สนทริยสนทนาเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการนำแนวคิดการคิดอย่างเป็นระบบไปใช้ ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศแบบกลายณมิตร